

N:o 182.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 4 §§ i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903; gifven Stockholms slott den 3 april 1908.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastik-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 4 §§ i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903.

De till ärendet hörande handlingarna skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 3 och 4 §§ i lagen angående
folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903.

Härigenom förordnas, att 3 och 4 §§ i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 skola hafva följande ändrade lydelse:

3 §.

Öfverstyrelsen utgöres af tjuguen ledamöter, hvilka utses en af Stockholms stads konsistorium, tio af stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem år, och tio bland ledamöterna i de territoriella församlingarnas skolråd på sådant sätt, att hvarje skolråd väljer två elektor och dessa elektor vid sammanträde inför ordföranden i Storkyrkoförsamlingens skolråd förrätta valet.

Ledamot — — — uppdraget.

4 §.

Öfverstyrelsen — — — anvisad.

Angående — — — stadga.

Öfverstyrelsen äger att åt särskilda inom densamma för handläggning af nedan angifna ärenden utsedda nämnder, en hvar bestående af minst fem personer, öfverlämna att enligt de närmare föreskrifter, som af styrelsen meddelas, med styrelsens rätt och befogenhet besluta om beviljande af tjänstledighet åt och förordnande af vikarier för lärare, om tillämpning på enskilda fall af bestämmelser, antagna af styrelsen, om åtgärder enligt gällande folkskolestadga mot vanartade skolbarn eller tredskande föräldrar och målsmän

samt för öfrigt i mindre ärenden af ekonomisk natur; skolande dock för giltigheten af dylik nämnds beslut erfordras, att minst tre af dess ledamöter deltagit i beslutet och att samtliga tillstädesvarande ledamöter varit om detsamma ense.

Om öfverstyrelsens rätt att åt nämnd uppdraga handläggningen af ärenden rörande uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn gäller hvad särskildt är stadgadt.

Af ofvanberörda nämnder vidtagna åtgärder skola vid öfverstyrelsens nästföljande sammanträde för styrelsen anmälas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909. Från och med samma dag skall öfverstyrelsen hafva den sammansättning, som i lagen stadgas, i följd hvaraf de enligt 3 § erforderliga val skola äga rum före 1908 års utgång. Af de ledamöter, hvilka då utses, skola halfva antalet af de utaf skolorådets elektorers utsedda och halfva antalet af de utaf stadsfullmäktige utsedda efter lottning inför öfverstyrelsen utträda vid 1909 års slut.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 april 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden: ALBERT PETERSSON,
 ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 ROOS,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM.

Om ändring i
 lagen angående
 folkskole-
 väsendet i
 Stockholm.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet Hammarskjöld:
 »Öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor har i underdånig skrifvelse
 den 22 december 1906 anført följande:
 Lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm 3 § 1:sta stycket har
 enligt lagen den 7 juli 1905 följande lydelse:

'Öfverstyrelsen utgöres af ledamöter, utsedda af skoloråden, Stockholms
 stads konsistorium och stadsfullmäktige sålunda, att hvarje skoloråd äfvensom
 konsistorium väljer en ledamot samt stadsfullmäktige bland stadens vid full-
 mäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått 25 år, välja lika många
 ledamöter, som hela antalet af de utaf skoloråden valde.'

Redan då de territoriella församlingarna i Stockholm hördes öfver för-

slaget till berörda lag, framställdes af Storkyrkoförsamlingen anmärkning om, att i följd af dessa bestämmelser antalet af öfverstyrelsens ledamöter skulle vid en delning af de större församlingarna varda allt för stort. I den kungl. propositionen med förslag till berörda lag yttrade emellertid dåvarande statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet följande:

'Den farhåga, som sålunda af Storkyrkoförsamlingen uttalats, kan jag icke finna vara grundad på några som helst faktiska omständigheter. Antalet ledamöter i öfverstyrelsen skulle enligt nuvarande förhållande (1903) komma att understiga antalet ledamöter i exempelvis drättselnämnden och delning af en eller annan församling skulle icke synnerligen uppbringa antalet ledamöter i öfverstyrelsen.'

Ökningen af församlingarnas antal har emellertid gått fortare, än nämnda departementschef förmodade. Redan nu hafva 4 församlingar tillkommit, hvarigenom från nästa års början antalet af öfverstyrelsens medlemmar ökas med åtta eller till 25. Delningen af Jakobs, Maria och Katarina församlingar torde ej dröja länge. Vid deras delning kommer, om berörda författning fortfarande skall oförändrad äga bestånd, antalet af öfverstyrelsens medlemmar att ökas till mer än 30.

Öfverstyrelsen intager med afseende å folkskoleväsendet enahanda ställning, som åt de i gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm omnämnda nämnder, hvar inom sitt område, finnes anvisad. För jämförelses skull angifves här antalet ledamöter i stadens öfriga nämnder. Drättselnämnden utöfvar sin verksamhet på två afdelningar, hvardera med 10 ledamöter. Fattigvårdsnämnden har 12 ledamöter. handels- och sjöfartsnämnden likaledes 12, gasverksstyrelsen 5, mantalsnämnden 8 och hälsovårdsnämnden 9 ledamöter. Kyrkogårdsnämnden utgöres af 4 af stadsfullmäktige och 4 genom kyrkostämmorna i de territoriella församlingarna valda ledamöter. Dessa senare utses på det sätt, att hvar och en församling väljer 2 personer att utse nämndens ledamöter. Dessa elektorer sammanträda inför öfverståthållaren och utse 4 ledamöter i nämnden.

Af denna jämförelse framgår, att af ofvanberörda stadens nämnder endast drättselnämnden har flera än 12 ledamöter. Men härvid är att märka, att drättselnämnden, såsom ofvan nämnts, arbetar på 2 afdelningar med 10 ledamöter i hvardera afdelningen och att drättselnämndens samtliga 20 ledamöter sammanträda gemensamt endast för behandling af några få i författningen närmare angifna pleniären.

En del folkskoleärenden äro visserligen af sådan beskaffenhet, att deras afgörande till äfventyrs kan öfverlämnas till ett utskott, såsom t. ex. tillämpningen på enskilda fall af vissa af öfverstyrelsen antagna bestämmelser, men flertalet ärenden måste dock dragas under öfverstyrelsens pröfning, och torde

det vara uppenbart, att det för en nämnd med så stor förvaltning som öfverstyrelsen är mera till skada än till nytta, att för många ledamöter deltaga i beslutet. Därför är en begränsning af den genom ökningen af antalet församlingar i hufvudstaden enligt nu gällande bestämmelser uppkommande ökningen af antalet ledamöter i öfverstyrelsen synnerligen önskvärd.

För att förebygga att antalet af öfverstyrelsens medlemmar alltför mycket ökas, erfordras emellertid ändring af bestämmelserna om val af öfverstyrelsens ledamöter, i syfte, att deras antal ej skall ökas i samma mån, som församlingarnas antal blir större. Då hittills den regel varit gällande, att stadsfullmäktige äga välja lika många ledamöter som hela antalet af de af skolråden valda, och stadsfullmäktige icke lära medgifva ändring i denna bestämmelse i den riktning, att inskränkning sker i deras rätt att välja ledamöter i öfverstyrelsen, så måste, för att minskning af antalet ledamöter i öfverstyrelsen må äga rum, skolråden afstå från att hvar för sig vara representerade i öfverstyrelsen och i stället utse ett mindre antal ledamöter.

Enligt öfverstyrelsens åsikt bör antalet ledamöter i öfverstyrelsen bestämmas till 21. Denna siffra har öfverstyrelsen funnit lämplig af det skäl, att detta antal är tillräckligt, för att ledamöterna skulle — utom att samtliga tillstädeskomma för handläggning af folkskoleärenden — kunna fördelas till tjänstgöring i barnavårdsnämnden och i de för ärendenas beredning erforderliga utskott sålunda, att minst 5 ledamöter tjänstgöra i barnavårdsnämnden, 5 i pedagogiska utskottet, 5 i ekonomiutskottet och de återstående i byggnadsutskott eller i tillfälliga utskott.

I fråga om hvilka valkorporationer skulle äga utse ledamöter i öfverstyrelsen torde den bestämmelse böra bibehållas, att en ledamot utses af Stockholms stads konsistorium och af de öfriga ledamöterna hälften väljes af skolråden och hälften af stadsfullmäktige. Då emellertid församlingarnas antal är större än det antal ledamöter, de sammanlagdt skulle äga att enligt detta förslag genom skolråden välja, torde staden böra indelas i så många valområden, som församlingarna äga välja representanter, eller 10. Enär valkorporationerna utgöras af skolråden, kan indelningen i valområden ej ske utslutande med fästadt afseende på folkmängden, utan måste — för så vidt val ej här skulle ske genom elektorerna för hela staden såsom vid val till kyrkogårdsnämnd, hvilket öfverstyrelsen dock ej finner lämpligt — antingen en församling för sig eller flera hela församlingar gemensamt utgöra ett valområde. Öfverstyrelsen har tänkt sig, att denna indelning i valområden skulle tillgå på följande sätt. Först skulle hvar och en af de församlingar, hvilkas folkmängd är större än $\frac{1}{10}$ af hela stadens folkmängd utgöra ett valområde för sig. De öfriga församlingarnas sammanlagda folkmängd skulle sedan divideras med antalet återstående valområden och de af dessa sistberörda församlingar,

som hafva lika stor eller större folkmängd än den sålunda uppkomna siffran, skulle hvar för sig utgöra ett valområde. Af de härefter återstående församlingarna skulle i första hand de församlingar, som hafva den minsta folkmängden, till det antal, som erfordras för att uppnå sistberörda siffra, förenas till ett valområde. Därefter skulle på samma sätt förfaras, så länge sådant erfordras, för att samtliga valområdenas antal skall inskränkas till 10. Härvid borde iakttagas, att, så vidt ej betydligare skillnad i folkmängd förefinnes mellan de församlingar, som kunna komma i fråga att med annan församling sammanslås till ett valområde, närliggande församlingar därtill förenas.

Skolrådet i de till ett valområde förenade församlingar skulle välja ledamot i öfverstyrelsen inför den kyrkoherde i dessa församlingar, som är till tjänstären såsom kyrkoherde i Stockholm äldst, därvid iakttagas bör, att lika många ledamöter från hvarterdera skolrådet deltaga i valet.

Indelningen i valområden skulle verkställas af öfverståthållarämbetet och förnyas hvarje år, då genom församlingsindelning eller på annan grund antalet af de territoriella församlingarna i hufvudstaden ändrats, dock minst hvar tionde år.

Med anledning af hvad öfverstyrelsen sålunda anfört, får öfverstyrelsen i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t behagade vidtaga åtgärder, för att 1:sta stycket af 3 § i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm varder ändradt i ofvannämnda syfte, och föreslår öfverstyrelsen i underdånighet, att detta stycke må erhålla ungefär följande lydelse:

Öfverstyrelsen utgöres af 21 ledamöter, utsedda en af Stockholms stads konsistorium, 10 af skolråden samt 10 af stadsfullmäktige bland stadens vid stadsfullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått 25 år.

För val af de ledamöter, som skolråden insätta i öfverstyrelsen, indelar öfverståthållarämbetet staden i 10 valområden, därvid skall iakttagas, att hvarje församling, hvars folkmängd uppgår till $\frac{1}{10}$ af stadens hela folkmängd eller större antal, utgör ett valområde, samt att därefter hvar och en af de återstående församlingarnas folkmängd jämföres med den siffra, som uppkommer genom delning af samma församlingars sammanlagda folkmängd med antalet af öfriga valområden, och skola de af dessa församlingar, hvilkas folkmängd är lika stor eller större än berörda siffra, hvar för sig utgöra ett valområde, samt af de härefter återstående församlingarna de, som hafva den minsta folkmängden, till det antal, som erfordras för att uppnå nämnda siffra, förenas till ett valområde och därmed fortsättas så länge sådant erfordras, för att samtliga valområdenas antal skall inskränkas till tio. Härvid bör iakttagas, att, så vidt ej betydligare skillnad i folkmängd förefinnes mellan de församlingar, som kunna ifrågakomma att med annan församling till ett valområde sammanslås, närliggande församlingar därtill förenas.

Indelningen i valområden skall ske hvarje år, då genom församlingsdelning eller på annan grund antalet af de territoriella församlingarna i hufvudstaden ändras, dock minst hvar tionde år.

Där församling utgör ett valområde, skall dess skolråd utse en ledamot i öfverstyrelsen; för de församlingar, som förenats till ett valområde, skola dessa församlingars skolråd, hvartdera genom 5 inom skolrådet utsedda ledamöter, gemensamt inför den kyrkoherde i dessa församlingar, som är till tjänstären såsom kyrkoherde i Stockholm äldst, välja en ledamot i öfverstyrelsen. Valet sker genom omröstning med slutna sedlar, och lotten skiljer mellan dem, som erhållit lika antal röster.

Öfverstyrelsen anhåller dessutom i underdånighet, att, om denna öfverstyrelsens underdåniga hemställan bifalles, Eders Kungl. Maj:t täcktes meddela de särskilda öfvergångsbestämmelser i fråga om val och utlottning af ledamöter i öfverstyrelsen, som kunna finnas nödiga; och får öfverstyrelsen föreslå, att åt dessa öfvergångsbestämmelser må gifvas följande lydelse:

'Vid utgången af det år, då indelning i valområden första gången skett, upphör för samtliga de af skolråden och stadsfullmäktige före sådan indelning invalda medlemmar i öfverstyrelsen deras uppdrag, och skola nya val då företagas. Af de ledamöter, hvilka då utses, skall halfva antalet af de af skolråden valde och halfva antalet utaf de af stadsfullmäktige utsedde efter lottning inför öfverstyrelsen utträda vid nästpåföljande års utgång.

Då sedermera ny indelning i valområden äger rum, förfares på enahanda sätt i fråga om de af skolråden i öfverstyrelsen invalda personer.'

I sammanhang härmed får öfverstyrelsen i underdånighet anföra följande:

Såsom förut nämnts, äro en del folkskoleärenden af sådan beskaffenhet, att deras afgörande kan öfverlämnas till ett utskott. Sådana ärenden äro exempelvis: beviljande af tjänstledighet åt lärare vid Stockholms folkskolor, förordnande af vikarier för dessa, ärenden som röra tillämpning på enskilda fall af vissa af öfverstyrelsen antagna bestämmelser, åtgärder mot vanartiga skolbarn eller tredskande föräldrar och målsmän enligt 42 § 4 mom. och 51 § i stadgan angående folkundervisningen i Stockholm. Hit höra äfven vissa ärenden af ekonomisk natur såsom uppköp af skolmöbler och undervisningsmateriell, granskning och godkännande af räkningar utställda å öfverstyrelsen, frågor om räkenskapsföringen, rekvisition af statsbidrag, bestämmelser rörande utbudande af arbete på entreprenad samt upphandling af ved, koks, kol och andra förnödenheter m. m.

Öfverstyrelsen har visserligen uppdragit åt utskott, tillsatta af öfverstyrelsen, att i vissa sådana ärenden af mindre vikt fatta beslut, men lagligheten af sådant uppdrag kan möjligen ifrågasättas, då öfverstyrelsen i folkskole-

ärenden ej är beslutför, med mindre än att mer än hälften af öfverstyrelsens hela antal ledamöter är tillstädes, och inlet af öfverstyrelsens utskotts medlemmar uppgå till så stort antal. Öfverstyrelsen har därför ansett, att särskild bestämmelse borde intagas i instruktionen för öfverstyrelsen, som be- myndigar denna att i dylika fall öfverlämna sin beslutanderätt åt särskilda delegerade.

Öfverstyrelsen får därför i underdånighet hemställa, att bestämmelser i berörda syfte må meddelas i instruktionen för öfverstyrelsen, och föreslår öfverstyrelsen, att dessa bestämmelser må intagas i § 3 i instruktionen efter slutet af dess nuvarande lydelse med ungefär följande ord:

Öfverstyrelsen äger att åt särskilda inom öfverstyrelsen utsedda delegerade öfverlämna att i enlighet med de föreskrifter, som af öfverstyrelsen kunna meddelas, med öfverstyrelsens rätt fatta beslut: i fråga om beviljande af tjänstledighet åt lärare vid Stockholms folkskolor, om förordnande af vikarier för dessa, i ärenden, som röra tillämpning på enskilda fall af bestämmelser, antagna af öfverstyrelsen, i fråga om åtgärder mot vanartade skolbarn eller tredskande föräldrar och målsmän enligt 42 § 4 mom. och 51 § i stadgan angående folkundervisningen i Stockholm den 8 november 1901, samt i sådana ärenden af ekonomisk natur, som öfverstyrelsen finner vara af den beskaffenhet, att de lämpligen kunna af delegerade afgöras; börande dock, för att delegerades beslut i dylika ärenden skall vara bindande, minst tre hafva deltagit i beslutet och samliga tillstädesvarande delegerade varit om beslutet ense.

Öfverstyrelsen gjorde dessutom i förberörda skrifvelse framställning om viss ändring af § 2 i lagen om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902. Framställningen i denna del har jag redan i annat sammanhang anmält för Eders Kungl. Maj:t.

Vid skrifvelsen fanns fogadt utdrag af öfverstyrelsens protokoll för den 22 december 1906, utvisande att mot öfverstyrelsens i skrifvelsen innefattade beslut rörande ändring af § 3 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm afgifvits reservation dels af rektor H. Hernlund och dels af doktor C. Nyström. Den förres utlåtande var af följande lydelse:

Då jag anser erfarenheten hafva gifvit vid handen,
dels att arbetet inom folkskoleöfverstyrelsen redan nu med ett ledamot-
antal af 17 pågår under tunga former;
dels att nämnda antal räckt väl till för att förse så väl barnavårdsnämnden som öfverstyrelsens hittillsvarande båda utskott — det pedagogiska och det ekonomiska — med erforderligt antal ledamöter;

dels att byggnadsärendena ej mindre än mera tillfälligt förekommande frågor bäst förberedas genom samarbete af delegerade från nyssnämnda båda utskott, finner jag den ifrågasatta begränsningen af antalet ledamöter i öfverstyrelsen böra äsyfta en återgång till det nuvarande antalet af 17, med rätt för dessa ledamöter att afgöra vissa frågor inom resp. utskott.

I anslutning härtill och då jag anser den föreslagna anordningen med s. k. valområden för utseende af representanter för skolråden skäligen omständig utan att likväl leda till det mål, som man velat uppnå, eller bibehållande af de särskilda skolrådets representerande inom öfverstyrelsen, vill jag tillika förorda att — i analogi med hvad f. n. sker vid val af kyrkofullmäktige — de från en äldre församling utbrutna nya församlingarna genom ett visst antal af sina resp. skolråds ledamöter gemensamt med ett motsvarande antal skolrådsledamöter från moderförsamlingen utse gemensam representant, hvarigenom fortfarande hvarje *gammal* församling bibehålles vid sin rätt att utse egen representant.

Ökas däremot antalet af skolrådets representanter i öfverstyrelsen, synes mig dessa lämpligast kunna väljas genom elektor, till lika antal utsedda af hvarje församlings skolråd bland dess ledamöter, på hvilket sätt de intressen, hvilka skolrådets representanter hafva att inom styrelsen bevaka, bäst torde blifva tillgodosedda.'

Doktor Nyström anförde:

'Jag anser

att beslutet är orättfärdigt, såsom kränkande den rätt, som de gamla församlingarna af ålder innehaff och utöfvat, att i öfverstyrelsen insätta hvar sin representant;

att sättet för den valrätt, som efter reformen skulle samfälligt utöfvas af t. ex. Storkyrkans och Klara församlingar, skulle leda till skadlig tvedräkt, helst ju i sista handen företrädet mellan församlingarnas kandidater skulle bestämmas genom lottning.

Jag anser vidare,

att ett annat och bättre sätt finnes för att aflägsna de olägenheter, som man fruktar af ett ökad antal medlemmar i öfverstyrelsen, nämligen däri- genom, att åt öfverstyrelsens skilda nämnder gifves makt att *slutgiltigt* afgöra större delen af de ärenden, som läggas under dessa nämnders behandling. Så handlar man i stadsfullmäktiges nämnder och detta med godt resultat. Och äfven på öfverstyrelsens verksamhetsfält finnes en nämnd (barnavårdsnämnden), som utgör sista instansen för hilhörande ärendens afgörande. Man har alltså blott att fortgå på den redan utstakade vägen. I det yttrande, som afgifvits af den kommitté, som hade att i öfverstyrelsen bereda denna fråga, liksom äfven vid sammanträdet denna dag hafva förordats åtgärder i

denna riktning, ehuru man icke velat taga fullt ut det steg, som skulle föra till målet.

Ty det är ju själfklart, att, om det ojämförligt största antalet mål blifvit slutgiltigt afgjorda i nämnderna, skulle ett jämförelsevis ringa antal mål återstå för plenarbehandlingen. Under sådana omständigheter torde antalet sammanträden in pleno blifva i hög grad inskränkt; och blifva dessa förhandlingar fåtaliga, så torde det ock betyda mindre än nu, om antalet medlemmar uppginge till 30 eller till och med flera.'

Med anledning af hvad sålunda förekommit anbefalldes Kungl. Maj:t öfverståthållarämbetet att efter hörande af vederbörande skolråd samt Stockholms stads konsistorium och stadsfullmäktige afgifva underdånigt utlåtande i ärendet.

I fråga om ändringen af § 3 i ofvannämnda lag hafva sex skolråd, i likhet med doktor Nyström, yrkat på bibehållande af skolrådets nuvarande valrätt, medan fyra skolråd instämt i öfverstyrelsens förslag. Ett skolråd, Oskars församling, har uttalat den mening, att minskning af antalet ledamöter i öfverstyrelsen visserligen bör äga rum, men att skäl föreläge för bibehållande af en representant för hvarje församling i öfverstyrelsen, under det att icke något som helst skäl ens blifvit uppgifvet för stadsfullmäktiges fortsatta befogenhet att öka 'dess antal medlemmar' i öfverstyrelsen. Detta skolråd hemställde förty, att framställningen i denna del icke måtte föranleda annan åtgärd än möjligen proposition till Riksdagen om sådan ändring af författningen, att stadsfullmäktiges befogenhet i afseende å valet till ledamöter i öfverstyrelsen minskades.

Jakobs och Johannes församlingens skolråd har sluttigen i denna del gjort följande uttalande:

'Skolrådet är ense med öfverstyrelsen därom, att denna myndighet lämpligen bör utgöras af 21 ledamöter, utsedda en af Stockholms stads konsistorium, 10 af skolråden och 10 af stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått 25 år. Däremot synes förslaget i hvad det afser val af de 10 ledamöter, som skola utses af skolråden, innehålla alltför invecklade och endast med stor svårighet och omgång genomförbara bestämmelser. Enligt skolrådets mening kunde detta val på ett vida enklare och likväl för alla församlingars intressen fullt betryggande sätt ske sålunda, att hvarje skolråd inom sig utsåge två elektorer, samt att dessa elektorer under ordförandeskap af en af konsistorium utsedd person sammanträdde för val af det antal ledamöter i öfverstyrelsen, som för hvarje gång skulle tillsättas.'

För såvidt skolråden yttrat sig öfver den underdåniga framställningen i öfrigt hafva de yrkat bifall till densamma.

Stockholms stads konsistorium har i underdånigt utlåtande den 4 juni 1907 anført:

'Hvad beträffar först öfverstyrelsens förslag till förändrad sammansättning finner konsistorium detsamma innebära en kränkning af den rätt, församlingarna af ålder innehafv, att insätta hvar sin representant i öfverstyrelsen för att därstädes bevaka församlingens intressen; och kan konsistoriet för den skull icke biträda öfverstyrelsens förslag i berörda hänseende, hvarför konsistoriet anser sig böra afstyrka bifall till framställningen i denna del.

Då konsistoriet emellertid inser önskvärdheten af att ledamöternas antal i öfverstyrelsen ej blifver allt för stort, men finner en inskränkning af antalet representanter för de olika församlingarnas skolråd icke böra ifrågakomma, måste konsistoriet, då stadsfullmäktige i alla händelser vid fastställandet af inkomst- och utgiftsstat för skolväsendet i Stockholm kunna utöfva ett mäktigt inflytande på skolornas verksamhet, ansluta sig till den af Oscars församlings skolråd uttalade mening, att, om en inskränkning af antalet ledamöter i öfverstyrelsen skall ske, denna bör drabba stadsfullmäktige, och torde antalet af deras representanter enligt konsistoriets mening lämpligast böra förblifva åtta.

Vid detta förhållande och då vid den sammansättning öfverstyrelsen härigenom skulle få ledamöternas antal ej blefve så stort, att ett öfverlämnande till särskildt utskott af afgörandet utaf vissa ärenden, såsom öfverstyrelsen i den underdåniga framställningen vidare föreslagit, blefve nödvändigt, finner konsistoriet vidare yttrande beträffande framställningen i denna del obehöfligt.'

Stadsfullmäktige anförde i underdånig skrifvelse den 7 oktober 1907:

'Hvad beträffar öfverstyrelsens hemställan om ändring i gällande bestämmelser rörande öfverstyrelsens sammansättning dela stadsfullmäktige den uttalade uppfattningen angående lämpligheten af en begränsning af ledamöternas antal till 21. Att för åstadkommande af en dylik begränsning minska stadsfullmäktiges nuvarande inflytande på öfverstyrelsens sammansättning bör emellertid enligt fullmäktiges mening icke ifrågasättas. Återstår då endast att, såsom jämväl föreslagits, söka vinna detta mål genom att fixera det antal ledamöter, som skolråden hafva att i öfverstyrelsen insätta. I sådant syfte har öfverstyrelsen föreslagit stadens indelning i 10 valområden, hvartera bestående af en eller flera församlingar, hvilka områden skulle regleras enligt närmare angifna grunder. En anordning sådan som denna synes dock stadsfullmäktige vara alltför invecklad samt medföra onödig omgång och svårighet vid genomförandet. På ett vida enklare och enligt stadsfullmäktiges mening för alla församlingars intressen betryggande sätt torde detta val kunna ske, såsom jämväl föreslagits uti ett af de afgifna yttrandena, sålunda, att hvarje skolråd utsåge visst, lika antal, exempelvis två, elektor, hvilka

sammanträdde till val af de ledamöter, som hvarje gång skulle utses. Dessa val ha fullmäktige tänkt sig lämpligen kunna äga rum inför skolrådets ordförande i Storkyrkoförsamlingen.

Vidkommande härefter öfverstyrelsens förslag om intagande i dess instruktion af bestämmelser, som bemyndiga öfverstyrelsen att i vissa uppgifna fall öfverlåta sin beslutanderätt å särskilda delegerade, synas de af öfverstyrelsen till stöd härför anförda skäl vara välgrundade, hvarför stadsfullmäktige tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

Med öfverlämnande af dessa yttranden har öfverståthållarämbetet den 28 oktober 1907 afgifvit eget underdånigt yttrande af följande innehåll:

'I likhet med stadsfullmäktige och vissa af skolråden anser öfverståthållarämbetet en begränsning af antalet ledamöter inom öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor vara erforderlig och antalet böra, såsom öfverstyrelsen föreslagit, sättas till 21, däraf, såsom nu är fallet, en borde utses af konsistorium samt de öfriga till ena hälften af skolråden och till den andra af stadsfullmäktige. Vidkommande sättet för utseende af de 10 ledamöter, som af skolråden skulle utses, möter naturligtvis någon svårighet däri, att församlingarnas antal redan nu och ännu mer i en framtid kommer att öfverstiga antalet ledamöter, som skolråden hafva att utse, och att följaktligen icke hvarje församling kan, såsom i flera af de afgifna yttrandena med visst fog påyrkats, få utse sin egen representant i öfverstyrelsen. Genom det af öfverstyrelsen framlagda förslaget skulle dock nyssberörda anspråk åtminstone delvis tillfredsställas, i det att, såsom församlingsdelningen för närvarande är, ej mindre än sju församlingar skulle få hvar sin representant och endast sex behöfva hafva gemensam representant med annan församling, men äfven för dessa senare borde lokalintresset kunna tillgodoses genom att vid indelningen i valområden närliggande församlingar förenades. Någon svårighet att verkställa indelningen i valområden torde ej möta.

Å andra sidan skulle det af stadsfullmäktige framlagda förslaget, hvilket sammanfaller med yrkandet från ett af skolråden, aflägsna den skiljaktighet i ställning församlingarna emellan, som öfverstyrelsens förslag medför, och tillika ha fördelen af en mer enkel procedur.

Öfverståthållarämbetet anser för sin del frågan kunna tillfredsställande lösas på hvilketdera som helst af de föreslagna sätten; dock synes öfverstyrelsens förslag vara att föredraga, enär det mer än stadsfullmäktiges tillgodoser anspråket på att olika delar af staden varda inom öfverstyrelsen företrädde och likaså mer än stadsfullmäktiges förslag torde vara ägnadt att tillfredsställa skolråden, hvilkas valrätt här är i fråga.

Hvad angår öfverstyrelsens förslag om intagande i dess instruktion af bestämmelser, som bemyndiga öfverstyrelsen att i vissa uppgifna fall öfver-

låta sin beslutanderätt å särskilda delegerade, har öfverståthållarämbetet intet att erinra.'

Hvad först angår den föreslagna begränsningen af antalet ledamöter i öfverstyrelsen, synes mig på de af öfverstyrelsen m. fl. anförda skäl en sådan begränsning vara af behofvet påkallad. Antalet skolråd i territoriella församlingar är redan nu tretton och, såsom öfverstyrelsen framhållit, lär det sannolikt icke dröja länge, innan deras antal ytterligare ökas. Äfven om, såsom föreslaget blifvit, en del af de öfverstyrelsen åliggande ärenden komma att afgöras af särskilda, inom öfverstyrelsen utsedda nämnder, återstå dock till gemensamt afgörande af öfverstyrelsen i dess helhet ett betydligt antal ärenden af viktig beskaffenhet; och jag delar de af öfverstyrelsens majoritet uttalade betänkligheterna mot att bibehålla detta afgörande hos en myndighet af redan alltför stort och därtill stadigt växande omfång.

Då det sålunda gäller att åstadkomma den begränsning, som befunnits nödig, finner jag emellertid ingen anledning att frångå den princip, som nu är gällande, eller att den borgerliga och den kyrkliga kommunen hvar för sig utser lika stort antal ledamöter i öfverstyrelsen. Med denna utgångspunkt bör därför, enligt min åsikt, antalet af de ledamöter, skolråden skola välja, fixeras till ett visst antal. Mot hvad öfverstyrelsen i sådant hänseende föreslagit, eller att de af skolråden utsedda ledamöterna skola uppgå till tio, har jag intet att anmärka.

Med afseende å tillvägagångssättet vid utväljande af ifrågavarande tio ledamöter i öfverstyrelsen synes mig det af styrelsens majoritet framburna förslaget, om än i sin grundtanke tilltalande, dock med hänsyn till den synnerligen invecklade proceduren icke kunna förordas. Däremot torde föga vara att invända mot det af ett skolråd framställda och sedermera af stadsfullmäktige omfattade förslaget. Man lär väl kunna förutsätta, att i en valkorporation, sammansatt uteslutande af skolrådsledamöter, de synpunkter, som hittills legat till grund för de särskilda skolrådets val af ledamöter i öfverstyrelsen, fortfarande skola göra sig gällande, liksom man torde kunna antaga, att i en så sammansatt valkorporation all möjlig hänsyn skall tagas till att de olika församlingarna varda, i den mån sig göra låter, inom öfverstyrelsen företrädda. I alla händelser synes mig hufvudvikten mera ligga därpå, att till ledamöter utses i skolfrågor intresserade och kunniga personer, än att en hvar af de valde särskildt företräder vissa församlingsintressen.

I det jag sålunda i denna punkt anslutit mig till stadsfullmäktiges hemställan, har jag samtidigt ansett nödigt att i den föreslagna paragrafen gifva ett bestämdt uttryck åt den tanke, som synes ligga till grund för nu gällande bestämmelse i ämnet, eller att skolråden i afseende å sitt val äro inskränkta till sina egna ledamöter.

Hvad därefter angår den föreslagna ändringen af instruktionen för öfverstyrelsen, åsyftande att styrelsen skulle få öfverlämna ärenden af viss beskaffenhet till afgörande af särskilda inom styrelsen utsedda nämnder, finner jag så mycket hellre fog för en sådan anordning, som i sak motsvarande bestämmelser af mig föreslagits att ingå i den lag angående folkskoleväsendet i vissa städer, hvarom jag förut denna dag i underdånighet hemställt. Jag har emellertid ansett, att ledamöterna i dylik nämnd icke borde vara färre än fem eller det antal, som, enligt hvad upplyst blifvit, redan nu ingår i de delegationer, som pläga inom styrelsen utses.

Då genom de i detta afseende föreslagna bestämmelser en inskränkning skulle ske i öfverstyrelsens befogenhet, synes det mig, som om desamma hade sin rätta plats i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm. Enär det emellertid kan befaras, att öfverstyrelsen, om ett flertal af dess åligganden öfvertages af särskilda nämnder, skulle förlora öfversikten och ledningen utaf de till styrelsen hörande ärenden, har jag därjämte hemställt, att af särskild nämnd vidtagna åtgärder skola för styrelsen anmälas.

Med anledning af hvad jag i annat sammanhang föreslagit om rätt för öfverstyrelsen att åt särskild nämnd uppdraga jämväl handläggningen af ärenden angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, har jag funnit en hänvisning till hvad sålunda föreslagits böra införas i nu ifrågavarande lag. Att äfven barnavårdsärenden skola för styrelsen anmälas följer af den plats, hänvisningen till barnavårdslagen erhållit i den nu föreslagna paragrafen.

Det af mig föreslagna öfvergångsstadgande är formuleradt i öfverensstämmelse med motsvarande stadgande vid tillkomsten af lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm.»

Departementschefen föredrog härefter ett i anslutning till hvad sålunda anförts inom ecklesiastikdepartementet utarbetadt förslag till lag i ämnet och hemställde, att detsamma måtte genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflätas proposition i ämnet af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. I. Lindhagen.
